

Statsministerens innlegg på statsministermøte i EFTA, Wien,
13. mai 1977.

Jeg vil først få uttrykke overfor formannen min anerkjennelse for det initiativ han har tatt med å invitere til denne konferansen. Den gir regjeringene i EFTA's medlemsland en god mulighet til å drøfte økonomiske spørsmål av den største interesse for oss alle.

Både den økonomiske situasjon i sin alminnelighet, og situasjonen ved den milepæl som EFTA-samarbeidet nå har

- 2 -

nådd, gjør dette tidspunktet meget godt egnet for dette møtet.

Jeg vil først understreke betydningen av den siste avvikling av tollsatser på handelen mellom Det europeiske fellesskap og EFTA-landene, som trer i kraft 1. juli i år.

Som en videreføring av det økonomiske samarbeid i Europa, som ble innledet med Marshalplanen, begynte man for om lag 20 år siden å ta sikte på å avvikle tollene som en hindring i handelen mellom landene. I et historisk perspektiv er det et imponerende resultat som de til sammen 16 europeiske land har skapt ved å få et felles frihandelsområde for industrivarer på 300 millioner mennesker.

Vi har ment at liberalisering av den internasjonale

handel har hatt en gunstig virkning på den økonomiske utvikling. Den har gjort det mer / ^{fordelaktig} for landene å utvikle sine spesielle muligheter. Vi har fått en mer effektiv arbeidsdeling mellom folkene og landene.

På grunn av dette åpne system vil den økonomiske politikk som føres av ett land automatisk påvirke utviklingen i de andre.

En ekspansiv eller en kontraktiv tendens i ett lands økonomi vil bli ført over til andre land. Det skjer gjennom handelen og de industrielle og finansielle forhold som følger handelen.

Denne sterke internasjonale avhengighet skjerper kravene til den økonomiske politikk som blir ført i de enkelte land. Hvert lands regjering har i sin økonomiske politikk ikke lenger bare ansvaret for

forholdene innen sitt eget land, men også for hvordan man påvirker utviklingen i de andre.

Et slikt avhengighetsforhold vil i sin alminnelighet skjerpe behovet for et utvidet økonomisk samarbeid også på andre områder enn handelspolitikk i snever forstand. Det sterke internasjonale økonomiske tilbakeslag som vi har opplevd i årene etter 1973-74 har forsterket dette behovet.

Mange av oss hadde trodd at vi ikke lenger skulle oppleve massearbeidsløshet i de vestlige industrialiserte land. Vi skulle ha lært meget av krisen i 1930-årene. Vi har lært at økonomisk utvikling ikke følger som et tilfeldig resultat av naturkrefter, men er gjenstand for påvirkning fra den økonomiske politikk. Den alminnelige

politiske aksept av full sysselsetting som et primært mål i den økonomiske politikk skulle sørge for at våre evner og innsikt settes inn for å nå dette målet.

Men de siste årene har gitt oss den kostbare lærdom at arbeidsløshetsproblemet har kunnet dukke opp likevel.

Arbeidsløsheten i Vest-Europa i de to siste vintrene har nådd det alarmerende høye tall på 5 millioner. Dertil har prisstigningen vært urovekkende høy, og har bidratt til å ryste grunnlaget for det internasjonale pengesystem. Mange land har også vært rammet av alvorlige betalingsbalanseproblemer.

Massearbeidsløshet er moralsk, sosialt og politisk uakseptabelt i en demokratisk velferdsstat. Alt i alt har Europa de materielle ressursene og den menneskelige innsikt som skal til for å komme tilbake til en situasjon

med full sysselsetting.

Internasjonalt har dette problemet som kjent påkalt en økende bekymring og oppmerksomhet. I ^{februar} januar fant det sted et viktig møte i EFTA's konsultative komite i Stockholm, hvor det ble gitt alminnelig tilslutning til behovet for en mer ekspansiv økonomisk politikk i Europa.

Ledere i sosialdemokratiske partier, og fagforeningsledere i Vest-Europa hadde en konferanse i Oslo i april for å drøfte problemet økonomisk politikk og arbeidsløshet.

Denne konferansen vedtok en skisse til en økonomisk strategi som kan gjenreise den finansielle stabilitet i Europa og føre til full sysselsetting. For Den norske regjering er full sysselsetting det viktigste mål i den

økonomiske politikk. Selv om vi hittil har lyktes i å unngå betydelig arbeidsløshet i vårt eget land, vet vi at vi på lengre sikt er avhengig av en høy sysselsetting i de land vi samarbeider med.

Derfor legger Den norske regjering stor vekt på felles bestrebelser for å bedre den internasjonale økonomi med full sysselsetting som mål.

Hovedpunktene i den strategi som ble trukket opp på konferansen i Oslo var følgende:

- 1) En vekst rettet direkte mot menneskelig velferd.
- 2) En politikk som stimulerer til private og offentlige investeringer for å skape arbeidsplasser.
- 3) En mer aktiv arbeidsmarkedspolitik.
- 4) Reduksjon av inflasjonen.
- 5) Samarbeid om mer lik fordeling av betalingsunderskudd og overskudd mellom landene.
- 6) Nærmere samarbeid mellom regjeringene om økonomisk politikk. Særlig bør overskuddslandene oppmuntres til en stødige øking i den effektive etterspørsel for å nå full sysselsetting.

Det er positivt hvis regjeringer i internasjonale konferanser slutter seg til de prinsippene som ligger i denne strategi. Jeg finner det meget oppmuntrende i denne forbindelse at de regjeringer som deltok i toppmøtet i London for et par dager siden, var fast bestemt på å angripe arbeidsløsheten og tilstrebe fortsatt vekst uten inflasjon. Men det blir ikke en eneste ny arbeidsplass av slike resolusjoner alene. Hvis de skal ha noen virkning, må landene i sin interne økonomiske politikk, og i de internasjonale organisasjoner som arbeider med disse spørsmål, være villige til å trekke konsekvensene av

de holdninger som slike resolusjoner gir uttrykk for.

For det første må landene holde en så høy innenlandsk etterspørsel som deres indre og ytre finansielle stabilitet gjør mulig.

I tillegg til denne generelle etterspørselspolitikk kreves det et antall selektive tiltak for å nå målet. I de land hvor lav investeringsvirksomhet er utgangspunktet for problemene, må det tas sikte på gjennom passende virkemidler å gi stimulans til de investeringer, offentlige eller private, som det er nødvendig å øke for å skape den høyere aktivitet og sysselsetting.

Spesielle problem knytter seg til utsatte grupper på arbeidsmarkedet, i første rekke ungdom. Det krevs spesielle tiltak knyttet til yrkesopplæring, kontakt mellom skolen og arbeidsmarkedet, og generelt en aktiv og selektiv

arbeidsformidling for å åpne adgangen for ungdommen på arbeidsmarkedet. Dette er et problem som jeg tror vi har i alle våre land. En del av oss har interessante erfaringer fra noen av de tiltak som er satt i verk. Ingen av oss har vel imidlertid ennå greid å finne de helt tilfredsstillende løsninger på hele dette komplekset.

Jeg innser at det er et delikat og vanskelig avhengighetsforhold mellom prisstigning og sysselsetting. Hvis det bare var et enkelt alternativt avhengighetsforhold ville vi akseptere noe høyere prisstigning mot å kunne sikre den fulle sysselsetting. Men en høy prisstigning vil i mange land lett kunne undergrave mulighetene til å øke sysselsettingen på lengre sikt. Jeg er klar over at en kort-

siktig aktivitetsstimulerende politikk på denne måten på lengre sikt vil kunne ha en motsatt virkning. Dette vanskelige avhengighetsforhold skjerper kravene til virkemidlene i den økonomiske politikk.

Jeg håper at resultatet av dette møte for det første vil bli at vi ved utformingen av vår interne økonomiske politikk i medlemslandene vil ha fått et noe sikrere holdepunkt for å kunne føre en sysselsettingsstimulerende politikk. Derneft håper jeg at vi ved å bringe konklusjonene fra våre diskusjoner i dag til kjennskap for de andre internasjonale samarbeidsorganisasjoner, vil ha økt mulighetene for en bred internasjonal offensiv mot arbeidsløsheten.

Det er i vår makt å påvirke retningen av den

økonomiske utvikling. Det er opp til oss å finne fram til den hensiktsmessige politikken i hvert enkelt land. Vi har gode muligheter i dag for å formulere en slik politikk, for å forbedre den finansielle stabilitet og for å redusere arbeidsløsheten. Det krever en besluttsom handlingsrettet politikk og et utvidet internasjonalt samarbeid. Vi trenger en atmosfære av solidaritet og en atmosfære med det ønske i hvert enkelt land å gi hver enkelt retten til en jobb.